

Nr 49

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående riktlinjer för jordbrukspolitiken m. m., jämte i ämnet väckta motioner, såvitt propositionen och motionerna hänvisats till bevillningsutskottet.

I en den 31 mars 1967 dagtecknad proposition, nr 95, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen bl. a. att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Propositionen har, såvitt den avser ändring i kommunalskattelagen, hänvisats till bevillningsutskottet och i övrigt till jordbruksutskottet.

I propositionen föreslås bl. a. — i syfte att tillgodose trygghetsbehovet för de äldre småbrukarna — att småbrukare över 55 år efter viss behovsprövning i princip får behålla nu utgående stöd fram till folkpensionsåldern. För att underlätta omställningen för de äldre småbrukare, som önskar övergå till annan sysselsättning, föreslås att under vissa förutsättningar ett avgångsvederlag av högt 6 000 kr. skall kunna utgå. I fråga om småbrukare som är under 55 år förordas ej något fortsatt årligt stöd, men under vissa förutsättningar avses de få möjlighet att vid övergång till annan sysselsättning före år 1972 få ett avgångsvederlag på 6 000 kr. Avgångsvederlaget skall räknas som intäkt av jordbruksfastighet. Dock föreslås den begränsningen av skatteplikten gälla att avgångsvederlag inte skall räknas som skattepliktig intäkt när det utgår till småbrukare som är födda år 1912 eller tidigare eller till småbrukare som av sociala skäl undantagsvis bör anses likställd med sådan småbrukare, dvs. jordbrukare som enligt förslaget i propositionen skall bli berättigad att få särskilt övergångsbidrag av statsmedel till sitt jordbruk.

Det till bevillningsutskottet hänvisade *författningsförslaget* är av följande lydelse.

Förslag

till

Lag**om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)**

Härigenom förordnas, att till anvisningarna till 21 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall fogas en ny punkt, betecknad punkt 10, av följande lydelse.

Anvisningar

till 21 §.

10. Statligt avgångsvederlag till jordbrukare som upphört med sitt jordbruk räknas som intäkt av jordbruksfastighet. Vederlaget räknas dock icke som skattepliktig intäkt, när det utgår till jordbrukare som fått särskilt övergångsbidrag av statsmedel till sitt jordbruk eller varit berättigad att få sådant bidrag, om han icke upphört med jordbruket.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling och skall tillämpas första gången vid 1968 års taxering.

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande *i anledning av propositionen väckta motioner*, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 843 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 1051 av herr *Hedlund m. fl.*, vari hemställts bl. a., att riksdagen måtte vid behandlingen av proposition nr 95 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt framläggande av förslag till samlade åtgärder för ökade möjligheter till självfinansiering i jordbruket i enlighet med vad i motionerna anförts; samt

2) de likalydande motionerna I: 855 av herr *Yngve Nilsson* och II: 1061 av fru *Sundberg*, vari hemställts,

- a) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att motionen överlämnas till företagsskatteutredningen för beaktande av trädgårdsnäringsens speciella avskrivningsproblem;
- b) att riksdagen måtte besluta att ramen för de statliga kreditgarantier-na för trädgårdsnäringsens rationalisering fastställs till 8 milj. kr. för budgetåret 1967/68.

De under 1) upptagna motionerna har, såvitt de avser skattefrågor, hänvisats till bevillningsutskottet och i övrigt till jordbruksutskottet.

De under 2) upptagna motionerna har, såvitt de angår trädgårdsnäringsens avskrivningsproblem, hänvisats till bevillningsutskottet och i övrigt till jordbruksutskottet.

Till behandling i detta sammanhang har utskottet jämväl upptagit de vid riksdagens början väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 559 av herr *Eskilsson m. fl.* och II: 707 av herr *Hedin m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att Kungl. Maj:t måtte

a) utreda frågan om ändrade bestämmelser för beskattning av skördeska-deersättning;

b) utreda införandet i skördeskadeskyddet av ett preliminärt skördeför-skott till av skördeskada drabbade jordbrukare.

Sistnämnda motioner har, såvitt de avser beskattningen av skördeskade-ersättning, hänvisats till bevillningsutskottet och i övrigt till jordbruksut-skottet.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det föl-jande, hänvisa till motionerna II: 707, II: 1051 och II: 1061.

Rörande motiveringen för det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen hänvisar utskottet till s. 129—152 i propositionen.

Motionerna

I *motionerna I: 843* och *II: 1051* understryker motionärerna skatteregler-nas betydelse när det gäller att åstadkomma en effektiv rationalisering av lantbruket. Gällande bestämmelser utgör enligt motionärernas mening ett hinder för en sådan rationalisering.

Enligt den nu gällande schablonmetoden i fråga om byggnadsavskrivning-ar uppnås genomsnittligt mindre än 50 procents avskrivning vid konstant penningvärde. Den nuvarande schablonregeln ger också en mycket ojämnt fördelad avskrivningsrätt.

Motionärerna anser avskrivningsunderlaget i fråga om skogsvägar vara otillräckligt och kritiserar det förhållandet att markanläggningar normalt över huvud taget inte får avskrivas. De anser vidare att full avdragsrätt bör föreligga för kostnad för skogsplantering oavsett om marken tidigare varit skogbevuxen eller ej och att den specialisering av jordbruksdriften, som i allt större utsträckning kan förväntas, gör en översyn av bestämmelserna om resultatutjämnande åtgärder i skattelagstiftningen angelägen.

Motionärerna framhåller slutligen att arvsbeskattningsreglerna inte tar någon hänsyn till att medel insatta på skogskonto och dolda reserver i lager, djur, inventarier o. d. belastas med en latent skatteskuld. Motionärerna anser att en översyn av arvs- och gåvobeskattningen snarast bör komma till stånd.

Motionärerna i *motionerna I: 855* och *II: 1061* framhåller att utvecklingen under senare år inom trädgårdsnäringen gör att kravet på en fortsatt rationalisering av denna verksamhet är minst lika stort som inom det övriga jordbruket. Strukturomvandlingen torde resultera i att de traditionella handelsträdgårdarna omvandlas till specialodlingar som kan skötas med ett minimum av arbetskraft. Samtidigt kommer en inte oväsentlig nybyggnad av växthus att bli nödvändig. Kostnaderna för ett rationellt sådant rör sig om 130—140 kr. kvadratmetern för enheter i storleksordningen 1 000 kvm, vilket betyder en investeringskostnad av 140 000 kr. Sådana investeringar kommer att bli allt nödvändigare. Orsaken till att utbyggnaden hittills gått långsamt torde till stor del bero på att avskrivningsreglerna är sådana att investeringarna hållits tillbaka. Man räknar på fackmannahåll med att ett växthus kan användas omkring 10 år, avskrivningstiden är 20 år. Detta förhållande bör beaktas av företagsskatteutredningen.

I *motionerna I: 559* och *II: 707* understryker motionärerna att det obligatoriska skördeskadefallet har en utomordentligt viktig funktion som grundskydd mot förluster förorsakade av skördeskador. Även om skördeskadestyddet skulle fungera klanderfritt, kan betydande problem kvarstå för den enskilde som drabbas av skördeskada. För att hålla avgifterna inom rimliga gränser är systemet uppbyggt med en relativt hög självrisk. I synnerhet för medelstora och större gårdar kan självrisken motsvara hela eller en stor del av det förväntade nettoresultatet. En skördeskada, som medför betydande ekonomiska problem, kan alltså föreligga utan att någon ersättning utgår. En komplettering av skördeskadestyddet med någon form av skördeskadelån synes därför vara nödvändig. Erfarenheterna av tidigare långivning har emellertid inte varit särskilt positiva. Det år lånet måst tagas har inkomsten varit låg eller obefintlig med motsvarande låga skatt. De år när amortering av lånet skall ske kan betydande svårigheter uppstå. Amorteringen kräver nämligen förhållandevis höga inkomster med åtföljande hög skattebelastning.

För att undvika dessa konsekvenser bör de traditionella lånen utbytas mot ett *skördeförskott* som upptages som inkomst det år det uppbäres. Återbetalningen bör i analogi härmed vara avdragsgill. Härigenom erhålles en behövlig inkomstutjämnning som bl. a. medför en jämnare och rättvisare skattebelastning för företaget. Under år med mycket låga inkomster eller ren förlust till följd av skördeskada kan vissa avdrag ej utnyttjas. Kommunalskatt måste emellertid erläggas på det s. k. garantibeloppet även om underskott föreligger. Under år då eventuella lån måste återbetalas kan detta medföra en onormalt hög progressiv beskattning.

De här svårigheterna föreligger givetvis i ännu högre grad om skördeskadan är så stor att ersättning utgår från skördeskadestycket. Underlaget för bedömning av skördeskadan blir nämligen ej klart förrän året efter det att skadan uppstått. Jordbrukarna får därför inte några pengar när de som bäst skulle behövas — på hösten när skadan inträffar — utan först året därpå. De negativa skattemässiga följderna som uppstår i samband med skördeskada skulle i viss mån kunna undvikas genom att de belopp som erhålles som skördeskadeersättning i beskattningshänseende hänfördes till det år skadan uppkommit.

Utskottet

I propositionen föreslås att äldre småbrukare, vilka önskar upphöra med jordbruket och övergå till annan sysselsättning, under vissa förutsättningar skall kunna erhålla ett avgångsbidrag om högst 6 000 kr. Vidare föreslås att sådana avgångsbidrag inte skall räknas som skattepliktig intäkt, när de utgår till småbrukare, som är födda 1912 eller tidigare, eller till jordbrukare, som av sociala skäl bör anses likställda med sådana småbrukare. Härigenom har man i fråga om avgångsvederlagen velat åstadkomma en begränsning av skatteplikten, liknande den som av årets riksdag beslutats i fråga om belopp som på grund av avgångsbidragsförsäkring utgår till kollektivavtalsanställd arbetare, vilken avskedas till följd av strukturrationalisering (Prop. nr 39; BevU:s bet. nr 28).

Förslaget har inte föranlett erinran från utskottets sida. Utskottet tillstyrker således propositionen, i vad den hänvisats till utskottet.

Med anledning av motionerna vill utskottet framhålla följande.

Den i motionerna I: 843 och II: 1051 samt I: 855 och II: 1061 aktualiserade frågan om avdrag för värdeminskning av driftbyggnader har av utskottet behandlats i betänkande nr 35 till årets riksdag. Även frågan om avskrivningsunderlag vid beräkning av värdeminskning av skogsväg och om avdrag för kostnad för nyanläggning genom skogsplantering har behandlats av bevillningsutskottet i år (bet. nr 11). Detsamma gäller frågan om resultatutjämnande åtgärder vid beskattningen (bet. nr 36). Bevillningsutskottet har

vidare i betänkande nr 30 till årets riksdag framhållit, att departementschefen enligt uttalande i prop. 1967: 40 har för avsikt att inom kort föreslå, att särskilda sakkunniga tillkallas för att verkställa en allmän översyn av arvs- och gåvobeskattningen.

Samtliga nu berörda frågor, vilka redan prövats av riksdagen under vår-sessionen, föranleder inte något förnyat yttrande från utskottets sida.

Vad särskilt angår frågan om det skatterättsliga fastighetsbegreppet vill utskottet erinra om att denna f. n. är föremål för översyn av en särskild utredning och att frågan om det skatterättsliga fastighetsbegreppet i varuskat-tesammanhang aktualiserats i den till bevillningsutskottet hänvisade propositionen 1967: 47, vilken kommer att behandlas vid årets höstriksdag.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna I: 843 och II: 1051 samt I: 855 och II: 1061 i vad de hänvisats till bevillningsutskottet.

Vad slutligen angår frågan om beskattning av skördeskadeersättning är utskottet medvetet om önskvärdheten av en tidigare reglering av skördeskadorna. Enligt vad utskottet erfarit pågår utredning och prövning av olika åtgärder i syfte att genom omläggning av teknik, rationalisering m. m. möjliggöra en tidigareläggning av skördeskaderegleringen. I avvaktan på resultatet av pågående utredning är utskottet inte berett biträda motionärernas önskemål om att skördeskadeersättning i beskattningshänseende hänföres till det år skadan uppkommit. I den mån det visar sig ogörligt att tidigarelägga skaderegleringen kan emellertid frågan komma i ett annat läge. Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t, med hänsyn till den betydelse beskattningen av skördeskadeersättning kan ha i de enskilda fallen, ägnar frågan fortsatt uppmärksamhet.

Utskottet avstyrker således även motionerna I: 559 och II: 707, i vad motionerna hänvisats till bevillningsutskottet.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte — med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 95, i vad den hänvisats till bevillningsutskottet — antaga det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

B) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 559 av herr Eskilsson m. fl. och II: 707 av herr Hedin m. fl.,

2) de likalydande motionerna I: 843 av herr Bengtson m. fl. och II: 1051 av herr Hedlund m. fl., samt

3) de likalydande motionerna I: 855 av herr Yngve Nilsson och II: 1061 av fru Sundberg,

samtliga motioner i vad de hänvisats till bevillningsutskottet, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 16 maj 1967

På bevillningsutskottets vägnar:

TAGE MAGNUSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Einar Eriksson, Yngve Nilsson*, Wörnberg, Elofsson*, Gösta Jacobsson, Lundström*, Paul Jansson*, Arne Pettersson, Stadling och Ahlmark*; samt

från a n d r a kammaren: herrar Magnusson i Borås, Brandt, Engkvist*, Andersson i Essvik*, fru Nettelbrandt*, herrar Eriksson i Bäckmora, Forsberg*, Carlsson i Västerås, Sterne och Dahlgren*.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *Yngve Nilsson, Elofsson, Gösta Jacobsson, Lundström, Ahlmark, Magnusson* i Borås, fru *Nettelbrandt*, herrar *Eriksson* i Bäckmora, *Sterne* och *Dahlgren*, vilka — under åberopande av innehållet i motionerna I: 559 och II: 707 — ansett, att utskottet under punkten B 1 bort hemställa,

att riksdagen — med bifall till de likalydande motionerna I: 559 av herr *Eskilsson* m. fl. och II: 707 av herr *Hedin* m. fl., i vad motionerna hänvisats till bevillningsutskottet — måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t utreder frågan om ändrade bestämmelser för beskattning av skördeeskadeersättning.

Särskilt yttrande

av herrar *Yngve Nilsson, Elofsson, Gösta Jacobsson, Lundström, Ahlmark, Magnusson* i Borås, fru *Nettelbrandt*, herrar *Eriksson* i Bäckmora, *Sterne* och *Dahlgren*, vilka anfört följande:

En av förutsättningarna för en effektiv rationalisering av jordbruket är

att de nuvarande otillfredsställande avskrivningsreglerna på driftbyggnader och markanläggningar underkastas en långtgående modernisering både i fråga om avskrivningstakt och typ av investering som skall få utgöra underlag för avskrivning. Vidare är det angeläget att full avdragsrätt införes för kostnad för skogsplantering, oavsett om marken tidigare varit skogbevuxen eller ej. Den förväntade specialiseringen av driften kommer att göra lantbruksföretagen känsligare för yttre faktorer över vilka den enskilde företagen inte råder. Följaktligen erfordras det att också en översyn av bestämmelserna om resultatutjämnande åtgärder i skattelagstiftningen vidtages. Mot bakgrund av att riksdagen, som framgår av utskottets utlåtande, behandlat frågor av liknande innebörd detta år avstår vi från att i detta sammanhang ställa något yrkande beträffande möjligheter till självfinansiering.